

Kdaj nas bo nova družbenoekonomska realnost končno zares streznila?

Svet se vrti z vse večjo naglico, ekonomska ter pravna teorija in praksa sicer že več kot dve stoletji starega družbenoekonomskega sistema (tj. veljavnega »mezdnega« kapitalizma) pa se s svojih prvobitnih okopov ne premakneta niti za milimeter. Prej nasprotno. Zdi se, kot da bi se ju dogajanje v novi družbenoekonomski realnosti 21. stoletja preprosto sploh ne tikalo in da so pač njune metuzalemske temeljne teoretične »resnice« in sistemske institucije preprosto večne in nedotakljive. Razkorak med aktualno teorijo in prakso družbenoekonomskega sistema ter objektivno realnostjo je tako vse večji, svet pa se še naprej nezadržno pogloblja v vse večje ekonomsko, socialno in okoljsko močvirje.

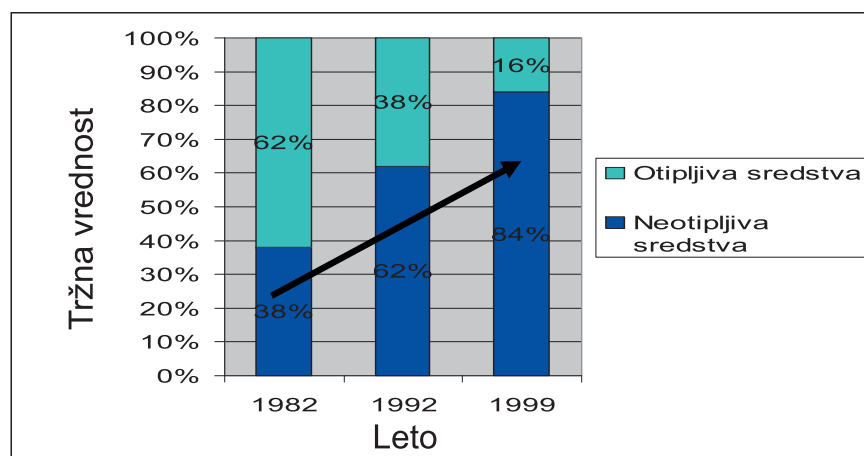
V tem smislu nedvomno še posebej izstopa in zelo resno skrbi zlasti sedanja popolna sistemska ignoranca dejstva, da se težišče pomena za ustvarjanje nove ekonomske vrednosti v sodobnih produkcijskih procesih 21. stoletja izjemno **hitro in nezaustavljivo pomika s »finančnega« na »človeški« (in širše na »intelektualni«) kapital**, to je z materialnih in denarnih sredstev na znanje in zmožnosti, ustvarjalnost in zavzetost (delovno motivacijo in organizacijsko pripadnost) zaposlenih. V zvezi s tem naj za lažje razumevanje povedanega – ne da bi zahajali globlje v teorijo kapitala – zgolj spomnimo, da:

- tržno vrednost podjetij sestavljata finančni + intelektualni (človeški in strukturni) kapital;
- strukturni kapital tvorijo vse tiste stvaritve človeškega kapitala, ki so že prešle v last podjetja (»know how«, medsebojni odnosi in organizacijska kultura, vzpostavljene relacije s kupci in dobavitelji itd.) in ki pomembno prispevajo k ustvarjanju produkta;
- pojem intelektualnega kapitala približno sovпада s pojmom »neotipljiva sredstva« podjetja;
- obstoječe računovodske bilance tega neotipljivega intelektualnega kapitala in obeh njegovih sestavin preprosto sploh (še) ne registrirajo.

Česar ni v bilancah, ekonomsko ne obstaja

A če ga ni v bilancah, to seveda ne pomeni, da ga tudi v resnici sploh ni in da ekonomsko sploh ne učinkuje, oziroma je ekonomsko res preprosto irelevanten. Nasprotno. Če si samo na hitro pogledamo spodnjo sliko, ki prikazuje že omenjeno skokovito naraščanje vrednosti intelektualnega kapitala v tržni vrednosti podjetij, lahko vidimo s kako do konca **arhaičnim** in v novih razmerah naravnost že **paradoksalnim družbenoekonomskim sistemom in ekonomskimi politikami** imamo v rednici opravlka danes. Zakaj?

Slika: Razvoj vrednosti neotipljivih sredstev kot odstotek skupne tržne vrednosti 500 podjetij v ZDA med leti 1982 in 1999

Vir: Daum, Juergen H. (2003) *Intangible Assets and Value Creation*. str. 4.

Kje je elementarna sistemska logika?

Če poenostavimo: v povprečju okoli 85 % tržne vrednosti in s tem dejanske produkcijske »moči« oziroma sposobnosti podjetij torej, kot vidimo, danes predstavlja intelektualni kapital, katerega nosilci so zaposleni (delavci), samo še okoli 15 % pa »finančni« kapital.

Po kakšni **ekonomski ali pravni logiki** je potemtakem mogoče, da imamo danes, v 21. stoletju, še vedno v veljavi

- družbenoekonomski sistem, v katerem vse korporacijske (upravljanje podjetij in prisvajanje poslovnih rezultatov) in druge ekonomske pravice temeljijo iz-

ključno na lastnini nad »finančnim« kapitalom,

- ekonomske politike, ki so dobesedno obsedene izključno le z iskanjem možnosti za ustvarjanje »(finančnemu) kapitalu prijaznega poslovnega okolja«, medtem ko jih korporacijski položaj in motivacija nosilcev človeškega (in širše intelektualnega) kapitala kot najpomembnejšega produkcijskega dejavnika sedanjosti in prihodnosti preprosto niti (še) ne zanima, kajti človek naj bi bil tako ali tako »homo oeconomicus«, ki ga zanima le višja plača (te pa bodo po sedanjem prepričanju lahko zagotovili le »kapitalisti«, če bodo lahko še naprej učinkovito bogateli na račun – hitreje od BDP rastočih – dobičkov)?

Odgovor se glasi: **po nobeni**. Takšne ekonomske in pravne logike preprosto ni.

Teza o »koncu zgodovine«

Obstaja pa seveda tovrstna »interesna« logika, in to nadvse močna. Ve se, čigava.

A če človek nekako še razume, da se bodo sedanje **ekonomsko privilegirane strukture** pričakovano do zadnjega diha borile za ohranitev tega absurdnega družbenoekonomskega sistema in teh, dolgoročno dobesedno »smrtonosnih« ekonomskih politik, je precej težje razumljivo, kako da gornji več kot očiten »sistemski paradoks« (še vedno) **niti najmanj teoretično ne intrigira prevladujoče ekonomske in pravne stroke in znanosti**. Ta, kot je videti, še naprej lahkotno pristaja na znamenito neoklasično tezo, češ da se je po propadu socializmov pač sedanji kapitalizem kljub vsem svojim pomanjkljivostim in očitnim ekscesom po-

trdil kot »ekonomsko za vekomaj absolutno superioren družbenoekonomski sistem brez konkurence in brez alternative«, kar je seveda **neumnost brez primere**.

To pa nas vsekakor lahko zelo, ampak res zelo skrbi. Kajti tako imenovane »strukturne reforme«, ki so sistemsko povsem benigni proizvod te miselnosti, na dolgi rok ne bodo rešile ničesar. Ne potrebujemo namreč le kozmetičnih popravkov v več kot dvesto let starem sistemu, temveč »v temelju nov družbenoekonomski sistem«, ki bo končno res ustrezal nesporno povsem novi družbenoekonomski realnosti 21. stoletja. V sedanjem definitivno ni več niti najbolj elementarne ekonomske in pravne logike in je dobesedno le še »umetno« vzdrževan prek veljavnega prava, drugače bi se že zdavnaj sesul sam vase kot hiša iz kart.

IZ TEORIJE ZA PRAKSO SODOBNE DELAVSKE PARTICIPACIJE

Pišeta:

mag. Edita Krajnović in mag. Sonja Klopčič

Čas je za participativna okolja: povečajte svoj vpliv!

»Organizacijska kultura poje strategijo za zajtrk,« je zapisal utemeljitelj vede o menedžmentu Peter Drucker. To je še posebej pomembno v času izjemnega tehnološkega napredka in velikih sprememb. Industrijska revolucija 4.0 sili podjetja k hitremu preoblikovanju organizacijskih kultur. Pomembno vlogo v teh procesih bodo imeli sveti delavcev.

Orkan 4. industrijske revolucije

Četudi smo morda v središču orkana in se večini ljudi navidezno zdi, da je vse mirno, okoli nas divja orkan sprememb 4. industrijske revolucije. **Tehnologija** se razvija

eksponentno hitro, temu sledi dinamičen razvoj **novih poslovnih modelov**. Če nam je bilo včeraj samoumevno, da smo lastnik avtomobila, bomo jutri razmišljali le o prevozu, storitvi. Jutrišnji zmagovalec ne bo podjetje, ki bo naredilo 20 avtomobilov in jih prodalo 20 ljudem, temveč tisto, ki bo

naredilo eno vozilo, ki ga bo uporabljalo 20 ljudi.

To ima **posledice za delovna mesta in poklice**. Po napovedih raziskovalcev bo do leta 2034 izumrlo 47 % poklicev, kot jih poznamo danes. Število delovnih mest v kla-